

ŽIVOTNÍ JUBILEUM PROFESORA FRANTIŠKA MALÍŘE

Jméno profesora Malíře vyslovuje s úctou a uznáním několik generací jeho žáků, nejen didaktiků cizích jazyků, představitelů oboru, do jehož formování jako vědní disciplíny se významně zapsal svými publikacemi a aktivitami vědeckými a organizačními. Je znám také jako autor rekordního počtu učebnic cizích jazyků, z nichž některé uspívají i v současné konkurenci a záplavě titulů. Oceňován je i jeho teoretický a metodický přínos k tvorbě učebnic, které považuje za scénář výuky a v nichž důsledně využívá lingvistiky a didaktických poznatků. Ti, kdo ho znají, obdivují nejen Malířův tvůrčí duch a nadání, ale také sílu osobnosti a pevnost charakteru, který se projevil v okamžicích kritických, podmíněných a provázaných se společenskou realitou, v nichž učinil zásadní rozhodnutí s důsledky pro svůj osobní i odborný život.

Profesor František Malíř oslavil 13. září 2004 neuvěřitelně 85. narozeniny, pln optimismu, laskavosti a pozoruhodné invence. A to i přesto, že více než deset let trpí vážnou oční chorobou, která jeho vizuální vjemy redukuje na hrubé obrysy, rozlišení světla a stínů, s malým zorným polem, zřetelným pouze pod lupou, bránícím čtení a souvislému psaní textu. Při příležitosti tak významného jubilea učinme ohlédnutí za životními osudy a dílem jubilanta.

Po absolvování klatovského gymnázia začal František Malíř v roce 1938 studovat na Filozofické fakultě Karlovy univerzity obor český jazyk a německý jazyk s úmyslem stát se učitelem. Po znovuotevření vysokých škol se vrátil na fakultu a jeho zájem se přesunul k angličtině a ruštině. Brzy po válce

vydal několik učebnic cizích jazyků pro samouky. Tyto učebnice sledovaly záměr naučit snadno a v krátkém čase světové jazyky. Změna politických poměrů ve státě přesunula preference a koncentraci zájmu o cizí jazyky k ruštině. Již dizertační práce Františka Malíře *Zásady výběru ruské slovní zásoby pro československé školy národní a střední (1950)* tuto hlavní orientaci další odborné činnosti jubilanta potvrzuje.

Po absolvování studia se stal František Malíř na doporučení profesora Havráňky asistentem na katedře ruského jazyka a literatury Pedagogické fakulty Karlovy univerzity. Zde vyučoval pod vedením profesora L. Kopecného v tzv. *metodickém repetitoriu*. Jak později vzpomíná jeho tehdejší žák a pozdější kolega profesor S. Jeliněk, Malířovy přednášky, jimiž uváděl studenty do disciplíny, tehdy označované jako *metodika ruského jazyka*, zahrnovaly přehledný výklad ve všech tematických okruzích, které dnes tvoří jádro vysokoškolského kurzu didaktiky cizích jazyků. Důraz kladl na propojení teorie a praxe, uváděl četné příklady a umožňoval studentům hospitovat ve svých hodinách na přidělené fakultní škole. František Malíř byl také jedním z průkopníků rozhlasových kurzů jazyků u nás, a to ještě v době, kdy se vysílalo živě.

Koncem 40. let má na svém kontě kromě učebnic řadu odborných statí, v nichž se zabývá zejména cíli a úkoly jazykové výuky, tematickým plánováním, výběrem a nácvikem slovní zásoby a čtením s porozuměním. Preferuje komunikativní cíle a gramatiku, na rozdíl od tradičního pojetí, nechápe ji jako cíl, nýbrž jako prostředek osvojení jazyka.

*Rubrika Zprávy nevyjadřuje nutně názory redakce.

Značná popularita u studentů a učitelů, úspěšnost učebnic a publikací obsahujících nové a nezářidka původní myšlenky či praktické návody a metodické rady byly vystřídané v roce 1950 zdrcující kritikou ze strany tehdejších koryfeů jazykovědy a některých pedagogů. Podnětem k ní se stalo skriptum *Stručná metodika ruského jazyka pro školy národní a střední*. Kromě odsudků popularnosti a údajné povrchnosti postrádala tato kritika hlubší reflexi praktických potřeb a nezbytnosti perspektivní orientace na výuku cizího jazyka jako prostředku komunikace. Dvoudenní ostrá diskuse na fakultě a její následné pokračování v Učitelských novinách a dalších odborných časopisech v mnoha ohledech předznamenaly pozdější diskuse, vedoucí ke konstituování oborových didaktik koncem 50. let a v 60. letech. V Malířově vědecké dráze znamenala však tato kritika zastavení a obrácení se od obecných, koncepčních otázek k produkci učebnic a konkrétních metodických příruček. Posléze došlo i k jeho dočasné odluce od odborné práce. V letech 1954–1955 byl František Malíř vyslán do Koreje, kde působil jako tlumočník v mezinárodní komisi OSN pro příměří. Měl možnost využít svých bohatých jazykových dovedností a poznat i jiné stránky cizojazyčné komunikace v prostředí zcela odlišném.

Po návratu byl jmenován děkanem Vyšší pedagogické školy v Ústí nad Labem, předchůdkyně dnešní Pedagogické fakulty Univerzity J. E. Purkyně. Tato fakulta v letošním roce oslavami 50. výročí svého založení uznává tradici, u jejíhož zrodu a prvních kroků profesor Malíř stál. V roce 1956 se habilitoval prací *Některé základní otázky metodiky ruského jazyka (se zvláštním zřetelem na českou osmiletou školu)* a později byl jmenován profesorem. Odborný zájem a zvýšenou pozornost věnoval Malíř vztahu mezi osvojováním jazykových prostředků (výslovnosti, pravopisu, gramatiky, lexikální

zásoby) a řečovými dovednostmi, které považoval za hlavní cíl jazykové výuky. Malířovy práce a úvahy např. o kategoriích *metodická úloha* či *metodický algoritmus*, kladení otázek nejen *čemu učít*, ale také *jak efektivně naučit*, přinesly četné impulzy pro rozvoj didaktik cizích jazyků.

Co je dnes považováno za samozřejmé, to však vyžadovalo v tehdejší době jistou odvahu a přesvědčivou argumentaci. Je příznačné, že již Malířovy rané práce obsahovaly podněty, které inspirovaly řadu později uznávaných předních didaktiků cizích jazyků, mezi něž patří S. Jelinek, R. Purm, J. Hendrich, M. Hála, R. Choděra, L. Rejmánková, J. Veselý, L. Ries, I. Pýchová a další. Malířův cit pro vystižení bazálních problémů oboru předznamenával hluboký zájem o spojení teorie s praxí, obrácení pozornosti k lingvodidaktickým problémům a postupné zrání vědecky fundované reflexe. Jeho stěžejní dílo bezesporu představuje monografie *Didaktiky cizích jazyků jako vědní obory. K problematice jejich předmětu*. (Academia, 1971). Vznikla v době, kdy profesor Malíř byl ředitelem Pedagogického ústavu J. A. Komenského ČSAV, a byla vydána těsně před obdobím normalizace.

Od počátku 60. let František Malíř aktivně vystupoval v Kruhu moderních filologů, kde byla založena odborná skupina pro metodiku vyučování cizím jazykům. Její činnost zahájil, tehdy docent, František Malíř, za předsednictví profesora B. Trnky, přednáškou *Stav světové metodiky a současné úkoly československé metodiky vyučování cizím jazykům*. Ohlas přednášky byl značný, vyvolal další diskusní setkání, jejichž výsledkem byl program, v němž se formulovaly cíle a úkoly odborné skupiny: zabývat se otázkami vyučování, vytvořit organizační centrum výzkumné činnosti, navázat kontakt s příbuznými obory, vzájemně se informovat o vývoji ve světě a poskytovat přímou pomoc praxi, ze-

jména při tvorbě učebních osnov a učebnic. Činnost této odborné skupiny ovlivnila výzkumy, zvláště v Kabinetu cizích jazyků ČSAV a na katedrách rusistiky. Dalším významným počinem, jehož se profesor Malíř aktivně zúčastnil, bylo založení Mezinárodní asociace učitelů ruského jazyka a literatury – MAPRJAL – v roce 1967 v Paříži. František Malíř se stává také vůdčí osobností autorských kolektivů učebnic ruského jazyka pro národní, resp. základní a střední školy, pro školy jazykové a lidové kurzy ruštiny. Vydává česko-ruské a rusko-české slovníky, určené praktickým uživatelům. Stává se oblíbeným protagonistou televizních kurzů ruského (1960–1962) a anglického jazyka (1962–1963), které doprovází tištěnými příručkami. S kolektivem autorů vydává učebnici češtiny pro rusky mluvící (1966).

V Malířově bibliografii se objevuje řada metodik vyučování ruskému jazyku. Z nich nejvýznamnější a nejznámější je *Metodika obučení ruskému jazyku* (1967), propojující zdařile obecnou didaktiku se specifikou didaktiky oborové. Tato kniha se stala modelem vědecky založené vysokoškolské učebnice didaktiky cizích jazyků, na niž odkazují pokračovatelé a která je citována i autory současnými. Při její tvorbě dal Malíř přednost týmové práci, přičemž se na diskusích o koncepci, struktuře a obsahu učebnice podílelo všech šestnáct autorů, pro něž byla příprava učebnice cennou školou a možností odborné prezentace zároveň. Kdo se pokusil o týmovou práci podobného typu, ví, co úsilí vyžaduje a jak náročné je vytvořit dílo koncepčně sjednocené, harmonické, vyvážené a kvalitní jako celek.

Zlom ve veřejných, organizačních a vědeckých aktivitách předznamenal osudový rok 1968 a důsledky protestu profesora Malíře, významného rusisty, ředitele akademického ústavu, člena České národní rady a veřejně uznávané osobnosti, proti vstupu vojsk Var-

šavské smlouvy, který předal na velvyslanectví SSSR. Byl zbaven všech veřejných a odborných funkcí, byla mu znemožněna a zakázána publikační a pedagogická činnost, účast na vědeckých fórech mezinárodních i domácích, bylo zastaveno řízení k získání doktorátu věd, posléze došlo i k jeho degradaci z vědeckého na odborného pracovníka a předčasnému penzionování. K přerušení těchto aktivit dochází uprostřed nejproduktivnějších let Malířova života a v době, kdy jeho odborná dráha a společenské uznání dosahuje k horizontu.

Profesor Malíř nezatrpkl, neztratil zájem o obor, i když se v něm nemohl veřejně angažovat. V prostředí rodiny a kruhu věrných přátel se sice obrátil ke své velké lásce – hudbě, složil několik desítek skladeb a melodramů, pomáhal však nezištně radou a povzbuzením jiným, sledoval své žáky. Jeho převážně rukopisné studie ze 70. a 80. let svědčí o prohlubování zájmu o metodologické otázky, zejména o vymezení předmětu pedagogických disciplín, o vztah obecné didaktiky a oborových didaktik, o tvorbu obsahu vzdělávání či o prostředky vzdělávání. V poznámkách k pedagogické terminologii dospěl k zajímavým návrhům na systémové řešení a ke zdůvodnění terminů *edukace* a *edukologie*, které mají své zastánce (i odpůrce) mezi současnými autory prestižních publikací.

Své životní odborné zkušenosti také vtipnou formou zobecnil a v roce 1991 publikoval v knize *Didaktika cizích jazyků na přelomu staletí* (Editpress 2001) jako „desatero rad“ didaktikům cizích jazyků, které stojí za zamyšlení. Ve stručnosti je uvedme: 1. Věnujte maximální pozornost přípravě a podání svých přednášek. 2. Svě semináře chápejte jako spojení teorie s praxí. 3. Pedagogickou praxi studentů považujte za zlatý hřeb svého úsilí. 4. K ověření své teorie vyučujte aspoň rok na škole. 5. Vzdělávejte se neustále dál. 6. Bádejte a publikujte. 7. Udržuj-

te kontakt s odborníky. 8. Rozšiřujte svůj obor. 9. Važte si svých bývalých učitelů. 10. Važte si svých studentů.

Po období nenahraditelné ztráty tvůrčích možností došlo po roce 1989 k rehabilitaci profesora Malíře. Mohl obhájit svou výše zmíněnou monografii z roku 1971 a získat doktorát věd. Vydal šest učebnic se zvukovými nahrávkami, znovu začal pracovat ve vědeckých grémiích a veřejně vystupovat. V roce 1990 byl pozván s referátem jako čestný host na 8. světový kongres MAPRJAL.

Část dluhu odborné komunity vůči profesoru Malířovi splatila vědecká konference uspořádaná katedrou ruského jazyka a literatury Pedagogické fakulty VŠP v Hradci Králové v roce 1994, z níž byl vydán sborník, na který čtenáře ráda odkazují. Přesto, shodně s řadou odborníků a žáků profesora Malíře, se domnívám, že jeho přínos ke konstituování a rozvoji oborových didaktik nebyl dosud zcela doceněn. Vracíme se k němu zejména v současné době, kdy zintenzivňují diskuse a úsilí o akreditaci oborových didaktik jako svébytných oborů. Nově, se zásadním a výstižným odkazem na význam Malířova přínosu, vystoupil na konferenci věnované oborovým didaktikám, kterou uspořádala Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity v Brně v září tohoto roku, profesor J. Kotásek. Se svolením autora uvedu pasáž z jeho dosud nepublikovaného referátu: „*Malíř vychází z postulátu, že didaktiky cizích jazyků, chtějí-li být relativně samostatnými vědami ... musí si odpovědět na základní otázky, které lze vztahovat ke všem oborovým didaktikám: Co je jejich předmět a objekt, jaká je jejich vnitřní struktura, které úkoly si stanoví, jakých metod vědecké práce používají a jaké je jejich místo v soustavě vědních oborů. Výhodiskem jsou mu komunikační činnosti v cizím jazyce, nikoliv tedy samotná rusistika nebo jiná příslušná jazykovědná disciplína. Zde jde o výrazný pokrok v přístupu k jedné z didaktik.*

*Konstruuje nové pojetí předmětu didaktiky cizích jazyků, které fakticky směřuje ke všem či alespoň jedné skupině oborových didaktik a zároveň řeší obecně didaktickou problematiku. Konstruuje pojem **didaktická realita** učebního předmětu, která je utvářena čtyřmi didaktickými operacemi: **Konstrukce**, jejímž produktem je místo předmětu v učebním plánu, **selekce** s produktem učebních osnov (cíle a učiva), **realizace** produkující učebnice a další pomůcky, **vyučování-učení**, které je interakcí učitele a žáků. Zásadním způsobem tak rozšiřuje chápání oborové didaktiky, která dosud inklinovala převážně jen k rozboru tzv. vyučovacího procesu. Dále do předmětu didaktiky učebního předmětu zařazuje vztahy didaktické reality s jejím okolím horizontálním, tzn. předdidaktickou a postdidaktickou realitou, a okolím vertikálním, tj. didaktickými realitami ostatních učebních předmětů a pedagogickými realitami složek výchovy. Malířova terminologie se sice obecně neprosadila (nebylo možné ji v období normalizace citovat), nicméně upozornila na dosud opomíjené problémy vzdělávání a výuky jako sociálního systému, a to v jeho makrosystémové podobě.“*

Uvedený citát by mohl být důstojným závěrem tohoto rozsahem limitovaného textu. Dovoluji si však ještě připojit osobní poděkování profesoru Malířovi, který byl mým prvním školitelem, uvedl mne do akademického světa, inspiroval v roce 1969 moji první monografii *O čem děti mluví*, otevřel mě angažmá v experimentu výuky angličtiny a ruštiny v mateřské škole a podnítil řadu dalších výzkumných a odborných aktivit. Pozorně sledoval a sleduje moji profesní dráhu i životní osudy.

Přeji Vám upřímně, pane profesore, za všechny kolegy, bývalé žáky a za celou naši pedagogickou komunitu, v níž máte pevné místo, do dalších let vše dobré, neutuchající intelektuální jiskření a životní optimismus.

Eliška Walterová

K OSMDESÁTINÁM PROFESORA JOSEFA MAŇÁKA

Nástin životního úsilí

Josef Maňák pochází z malého Bohem „zapomenuté“ hornácké dědiny – Louky, v níž se na renesančním záměčku pánů Jana a Jetřicha z Kunovic v 16. a 17. století ukrývali náboženští blouznivci a kacíři pronásledovaní pro svoji víru. Narodil se zde 2. března 1924. Pohnutá historie i zvláštní duchovní klima jeho rodného Hornácka (včetně drsné povahy Hornáků) nepochybně zanechaly v jeho povaze stopy. Jeho odolnost a houževnatost se projevily zvláště v roce 1970, kdy byl při politických prověrkách z lůna „rodné strany“ exkomunikován, z řad vysokoškolských učitelů vyloučen a bylo mu zakázáno publikovat. I když se pak mohl podílet v tehdejší *Audiovizuálnímu centru* bývalé Univerzity J. E. Purkyně v Brně na tvorbě výukových videopořadů a rozšířit tak diapazon své odbornosti, prožíval toto období komunistické svévole – jak sám přiznává – obzvlášť bolestně.

V prvních svobodných akademických volbách v roce 1990 byl na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně povolán do jejího vedení jako proděkan a o několik let později stál v čele katedry pedagogiky. Členství ve vědeckých radách Masarykovy a Ostravské univerzity zřetelně vypovídají o tom, že je vědeckou komunitou vysoce ceněnou a uznávanou osobností. Jako dlouholetý předseda oborové rady pedagogiky na Pedagogické fakultě MU a mnohých habilitačních a doktorských komisí se podílel na vědecké a pedagogické gradaci svých následovníků. V současné době je pověřen vedením *Centra pedagogického výzkumu*, jehož hlavním posláním je přispět ke zvýšení vědeckého potenciálu fakulty, ale též podpo-

rovat oborové didaktiky a doktorské studium. *Centrum* vydává svůj *Bulletin*, založena je edice pedagogického výzkumu a v kooperaci s externími autory je dokončena příprava *Slovníku pedagogické metodologie*, který by měl sloužit široké pedagogické veřejnosti.

Teoretické dílo J. Maňáka

S českou pedagogikou je jeho jméno spojeno téměř půl století. S největším ohlasem u odborné veřejnosti se setkaly zvláště jeho spisy věnované teoretickým otázkám výuky a vyučování. Podstatná část jeho prací – monografií či sborníkových statí – je právě z této oblasti. Připomeneme-li jen nejvýznamnější z nich, pak třeba jmenovat *Vyučovací metody* (1967), *Nárys didaktiky* (1990), *Problém domácích úkolů na základní škole* (1992), *Rozvoj aktivity, samostatnosti a tvořivosti žáků* (1998) a *Výukové metody* (2003).

Touto zatím poslední svou prací, která vznikla za spoluautorství prof. Vlastimila Švece, završuje svoje dlouholeté bádání v této oblasti. Přináší v ní nové pohledy na tento segment didaktické problematiky: aktualizoval své dřívější nazírání, konfrontoval je s nejnovější světovou literaturou a prohloubil s důrazem na vázanost metod se systémovým pojetím didaktiky a výukového procesu. Monografie tak podněcuje ty, kdož chtějí v této oblasti edukační práce tvořit a experimentovat.

Nejen pro citovaná díla, ale i na základě svého vysokoškolského vzdělání (vystudoval český jazyk, ruský jazyk, pedagogiku a psychologii) je povolán k tomu, aby kvalifikovaně a zodpovědně mohl zasahovat do

tvorby programů zakládajících kvalitní učitelskou přípravu. Podporuje vždy jen to pojetí, v němž kromě nezbytného rozhledu filozofického a obecně kulturního vystupuje do popředí náročnost na solidní výbavu v oborech aprobace a požadavky na důkladné vzdělání v pedagogice a psychologii. Podstatu úspěšnosti této profese pak vidí ve vztahu učitele k dětem, k mládeži a v podněcování jejich kreativity. Přednostně se proto orientuje na procesuální stránku tvořivosti, na sám tvořivý akt. V monografii **Rozvoj aktivity, samostatnosti a tvořivosti žáků** se mu podařilo postihnout to nejpodstatnější, co dává výukovému procesu plný smysl a opravňuje učitelovu inspirující funkci. Celou tuto problematiku chápe jako vyvrcholení globálního vzestupného procesu ve vývoji člověka.

Těž řada jeho dřívějších děl se vztahuje k otázkám tvořivosti (*Problém domácích úkolů na základní škole, Alternativní metody a postupy*). Tvořivost jako pedagogický problém se stala i ústředním pojmem několika celostátních konferencí, které se uskutečnily z Maňákovy iniciativy v průběhu let 1996–98. Vzešly z nich 4 sborníky – *Tvořivost v práci učitele a žáka, Tvořivost učitele k tvořivosti žáků, Cesty k tvořivé škole a Tvořivá škola*, které ve svém komplexu představují zcela jedinečný editorský počín, a to i v kontextu světovém.

Zvláštní pozornost zasluhuje Maňákův vztah ke Komenskému a k jeho dílu. Komenský mu byl vždy blízký i jako krajan (v katastrofě jeho rodné obce měl prý vnohrad). Maňákovy myšlenkové spříznění s jeho filozofickým nazíráním nejlépe vystihuje Komenského pedagogické krédo *Omnia sponte fluant, absit violentia rebus* (*Al' všechno volně jen plyne, buď násilí vzdáleno věcem*), které odkrývá podstatu jeho pedagogického myšlení, a proto jeho výtvarnou podobu dal tisknout na všechny své pe-

dagogické spisy. Maňákovi imponuje i svou snahou vyjádřit abstraktní myšlenku obrazem, graficky, což sám ve svých spisech hojně používá a stěžejní problémy ukládá do schémat. Nepochybně v tom lze vidět prototyp moderního symbolického znázorňování a komunikace, pro nějž informatika našeho století užívá termín vizualizace.

Inspirativní a stále naléhavější se pro něj stává idea konzilience, nezbytnost integrace a sjednocení přírodních a humanitních věd. To mu umožňuje vnímat současné společenské dění nejen v širším filozoficko-historickém kontextu, ale též v relaci k pedagogice jako vědě o člověku v situaci výchovy a koneckonců i ve vztahu ke své vlastní existenci. Také proto poutají jeho pozornost především aktuální problémy pedagogické praxe, na které by měla pedagogika přednostně reagovat a usilovat o jejich řešení: z aspektu celosvětového je to např. odstranění analfabetismu, diskriminace v přístupu ke vzdělání, výchova k toleranci a mravnosti, multikulturní výchova.

Během svého zhruba šedesátiletého pedagogického působení získal nejen široký osobní nadhled, ale i vlastní, osobité vidění světa. V čase svých osmdesátin se s příznačnou svou skromností vyznává: „*Leč ani za tak dlouhou dobu jsem nestačil naplno otevřít oči k tvořivému vidění a poznání pravdy, tím méně naplnit všechny své cíle, a projevit vděčnost a úctu lidem, kteří mě přivedli na svět, obdarovávali mě svou láskou, nezištně mi pomáhali v nouzi, učili mě myslet a tvořit a těšit se ze života daru. Radost a štěstí se mísí s údivem, pokorou a trýzní, že nikdy nesplatím svůj dluh, že k společné cestě a k danému cíli jsem přispěl jen málo.*“

Přestože každý z nás prochází neopakovatelným životním osudem, pro toho, kdo je vnímavý k otázkám lidské existence a smyslu života, může být jeho životní cesta bohatým zdrojem poznání. A Maňák vnímavý

je a živě se vždy zajímal o to, jak jeho nejblížejší spolupracovníci vyprávějí, jak řeší své pracovní (ale i rodinné) problémy a životní situace, jaké faktory je ovlivňují a co z toho má obecnější platnost. Snaží se pochopit člověka, pomoci mu (byť třeba jen radou), ale i takto získané poznání umí využít při vedení svých následovníků. Přiznává, že

život ho naučil respektu k druhým lidem, optimismu, ale také houževnatosti a pracovitosti. Sám o sobě v jednom z rozhovorů řekl: „*Hlavně se snažím nerozmnožovat zlo*“. A to je v dnešní hektické době velmi vzácná deviza! Tož, Jožko, ať se ti to ještě dlouhá léta daří.

Vladimír Spousta

PŘÍŠLO DO REDAKCE

Kvalita života a ľudské práva v kontextoch sociálnej práce a vzdelávania dospelých. Zborník z príspevkov z vedeckej konferencie. Prešov : FF Prešovské univerzity, 2002. 606 s. ISBN 80-8068-088-4.

Kvalita života je pro autory textů tématem, které se nachází v průsečíku mnoha vědeckých disciplín a které se od svého prvního použití koncem třicátých let 20. stol. Thorndikem značně rozvinulo a nabylo na významu. Sborník je souborem příspěvků z vědecké konference konané 2. a 3. dubna 2001 Filozofickou fakultou Prešovské univerzity, členěný do pěti tematických sekcí. Teoretická a metodologická východiska zkoumání kvality života je název prvního oddílu, kde jsou sdruženy statě zabývající se vztahem kvality života a informačního věku (M. Tuma), lidskými právy (D. Turan), chudobou (E. Sotoniaková), násilím (P. Ondrejkovič) a ekologií (T. Halečka). V druhém oddílu, zaměřeném na otázky rodiny, mezigenerační komunikace v rodině či ztráty životního partnera, ličí L. Králová empirický výzkum charakteru manželských vztahů ve východoslovenské rodině a vyvozuje závěr, že ačkoli jsou mladí lidé nositeli sekularizačních trendů v manželských vztazích, nejsou zároveň nositeli demokratických tendencí ve společném rozhodování v domácnosti. Třetí oddíl je věnován otázce rodových rozdílů, gender mainstreamingu a rodové rovnosti. Ve čtvrtém bloku zaměřeném na sociální práci se různí odborníci snaží postihnout kvalitu života lidí vyloučených. Kupříkladu E. Žiaková v teoretické rovině řeší podpůrné programy pro onkologické pacienty. Velká část příspěvků se dále zabývá Romy, např. V. Fabianová analyzuje tradiční normy Romů, M. Lukáč se zabývá souvislostmi nízké vzdělanosti a chudoby romského etnika. Poslední oddíl referátů je nazván Kvalita života a profesionalita. V. Frk podrobně charakterizuje kvalitu pracovního života a metody jejího zlepšení, H. Kolibová se pokouší podle výsledků svého výzkumu definovat takové ukazatele sociální dimenze kvality života, které jsou určující pro dosažení úspěchu. Presentaci výsledků výzkumu postaví vysokoškolské mládeže ke vzdělání z hlediska kvality života nabízí příspěvek N. Krajčové.

Referáty a koreferáty jsou výjimečně především šíří témat a mohly by zaujmout ty, kteří hledají zdroj informací, ale i ty, kteří se zajímají o možné podoby teoretického uchopení a praktického řešení kvality života.

(r)

